

TORONTAI

Budapest
Tek Nemzeti Múzeum

Megjelenik naponta reggel. — Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda: Becskerek (Nagybecskerek),
Sepp Kraft (Zápolya) ucca 3. szám. — Telefon 21.

CSÜTÖRTÖK, 1943 augusztus 12
72. évfolyam 183. szám

Előfizetésben:
Evente 600 félévre 300
negyedévre 150 havonta 50

Értékmentés és értéktermelés

Irta: Dániel György László

Számtalanszor hangsúlyoztuk lapunk hasábjain, hogy milyen nehéz az anyaországától elszakadt népcsoport sorsa. Hiába képvisel nagy értéket az anyaország, ha távol élő fajtestvérei nem mutatkoznak méltónak az értékeiben nagy nemzethez. Ezt az igazságot nagyon sokszor tapasztaltuk az elmúlt keserves több mint két évtizedben. A jugoszláviai magyarság uton-útfélen hangoztatta sérelmeit, a magyarság vezetői nagyon sokat próbálkoztak a sérelmek orvoslásával. De mindhiába. Csodálatos és érthetetlen, hogy annak ellenére, hogy tudatában voltunk annak, hogy bajainkon csak akkor tudunk segíteni, ha egy táborba tömörülünk és jelentős erkölcsi erőt képviselünk, még sem sikerült az annyira óhajtott és hangoztatott egységet létrehozni!

Mennyire más ma a bánati magyarság helyzete. Ami nem sikerült két évtizeden keresztül, az most tökéletesen megoldódott. Az egyéni érdekeket félretettük, ha másképpen nem, hát hatalmi szóval. Ma már tudjuk, hogy kézen voينا megalkotni az egységet. De még most sem késő. De nem csak mi bánati magyarok tanultunk a múlt hibáin, hanem Bácska magyarsága is. Azt olvassuk a bácskai lapokban, hogy Bácska országgyűlési képviselői havonta egyszer találkoznak és megbeszélik az aktuális problémákat, hogy egységesen foglaljanak állást, az egész egyetemességet érdeklő kérdésekben. Sokan vannak, akiknek nem tetszik a magyarság egysége, ez érthető is, hiszen amit husz és egy-néhány éven keresztül nem tudtunk megoldani, azzal ma büszkélkedünk. Az iskolakérdést majdnem maradéktalanul megoldottuk. Szövetkezeteink vannak, mind ezt minden külső segítség nélkül, saját erőnkönél oldottuk meg. Ha olyan sérelmek vetődnek fel, melyek a magyarság egyetemességét érintik, úgy kellő súlyllyal tudunk fellépni. De az egyéni sérelmeket is sokkal kedvezőbben tudjuk orvosolni, mert minálunk az az elv érvényesül, egy mindenkiért és mindenki egyért, ez a mi hatalmas erőnk, ez az ami annyi akadályon diadalra juttatott bennünket.

Igen megszerveztünk, de az igazi munka csak most kezdődik. Hiszen tudjuk még mennyi és milyen nagy probléma vár megoldásra. Szerveztünk nem csak az ad súlyt és tekintélyt, ha teljes számban képvisel bennünket, hanem a belső érték, amit a szervezetnek adhatunk. Meg kell mentenünk a múltban elkallódott értékeinket és biztos alapot építeni a még lelkeszemeink előtt álló hatalmas és imponáló épületnek. A múlt értékeinek segítségével újabb értékeket kell, hogy termeljen a magyarság. Különb-ben hiába szervezett, mert beteljesedik rajta az irás szava: Megméret-tél és könnyűnek találtattál.

Ha már sikerült megalkotni az egységet, úgy szemünknek messzire a jövőbe kell tekinteni. Felül kell, hogy

emelkedjünk a mindennapi problémákon és megkezdeni jövőnk építését. Nem szabad, hogy mások támogatására várjunk. Nekünk vannak elképzeléseink jövőnkre nézve és ezeket az elképzeléseket nekünk kell megvalósítani. Ha másokra bizzuk terveink, vágyaink realizálását, úgy mérhetetlenül sok és nagy csalódás ér még bennünket. A bánati magyarságnak a maga soraiból kell, hogy kitermeljen annyi erkölcsi és anyagi értéket, hogy minden célkitűzését saját erejéből érje el. Ezért kell a régi értékeket megmenteni és újakat termelni.

Az élet harca nem más, mint érdekellentétek összeütközése. A küzdelemből az kerül ki győztesen, aki erősebb, aki jobban felkészült. Tudatában vagyunk annak, hogy semmilyen harcot nem lehet megvívni szövetséges társ nélkül. De nem lehet semmilyen har-

cot sem megnyerni, ha a főerőt a harcban a szövetségesek képviselik. Hiszen Zrínyi Miklós a költő is megmondta már: „mi magyarok ne tegyünk fundamentumot senki vitézségében, hanem míg Isten ép kezét és lábat adott kinek-kinek, azon erőlköd-jék, hogy idegenek ne legyenek szükségesek. Mert bizonyára a mi sebünk senkinek úgy nem fáj, mint minékünk, senki nem érzi nyavalyánkat úgy, mint mi, tehát mi következik ebből, hogy senki oly serényen nem nyul az orvosághoz, mint minékünk kellene nyulnunk.”

Célunk nem a régi épület lerombolása. Hiszen a történelemfilozofia azt tanítja, aki mindég előről kezdi a szizifuszi munkát, az ha sokakat vezet, nagy katasztrófákat idéz elő. Mi a régi épületben akarunk megmaradni, de azt a mi izlésünk és elképzeléseink szerint szeretnénk berendezni, mert mi fogjuk azt az épületet lakni. Ha másoktól kérjük a berendezést, úgy vagy meg kell alkudnunk támogatóink izlé-

sével, vagy meg kell elégednünk az-zal ami marad, vagy ami jut a mi számunkra. Nekünk voltak és vannak értékeink, de nekünk még több és még nagyobb értékekre van szükségünk, mert mi jobban és szebben képzeljük el jövőnőnket, mint amilyen múltunk volt.

Dolgozzuk ki a mi nagy programunkat és ne nézzünk körül, hanem haladéktalanul kezdjük meg az építő munkát, mert ha erősek vagyunk, a mi várunkban, a mi házunkban mi fogunk parancsolni és nem a lakók. Nekünk nem az a célunk különben sem, hogy parancsoljunk, mi csak azt szeretnénk, ha a mi elképzeléseink valósulnának meg és a velünk lakók ezeket az elképzeléseket segítenek megvalósítani. Ezért van szükségünk több és nagyobb értékekre.

A múltban a mi programunk, a mi elképzeléseink elbuktak, mert nekünk kevesebb értékünk volt. A jövőben azonban ez nem következhet be, mert mi tanultunk, a múlt országépítő harcosokká nevelt bennünket.

Bjelgorodnál az elkeseredett küzdelem tovább tart

Berlin aug. 11.

A Kubán-hífnél az ellenség páncélos harckocsi és csatarepülőktől vezetett támadásai összeomlottak.

Mialatt a Miusz harcvonalon a német csapatok rajtaütés-szerű támadásban az ellenségtől egy fontos magaslati terpet ragadtak el, a Mius és Donjec középső arcvonal szakaszán csak gyengébb volt a harctevékenység.

A Bjelgorod térségben a nagyméretű ütközetek tovább is tartanak. A német légielő sűrű támadásai érzékeny veszteséget okoztak az ellenségnek, különösen ezen a harcszakaszon.

Orel nyugati részén tegnap is megheiusultak a bolsevisták áttörési kísérletei, amelyek során az ellenség súlyos veszteséget szenvedett. Vjazmától délnyugati és nyugati részén a szovjet megerősített csapatokkal, páncélos harckocsikkal, ütegekkel és csatarepülőkkel szakadatlanul támadták a német állásokat. Csata-, zuhanó- és harcrepülőrajoktól támogatott német csapatok az ellenség valamennyi támadását visszaverték. Az ellenség véres veszteséget szenvedett, Számos páncélos harckocsija elpusztult.

A Ladoga-tótól délre újból

föllángoltak a bolsevista támadások, amelyeket a német védelem elhárított, részben pedig már a harcok kifejlődése közben szétvert.

Tegnap napon a szovjet a keleti arcvonalon elvesztett 215 páncélos harckocsit. Légiütközetekben pedig augusztus 8—9 időközben 119 bolsevista repülőgép pusztult el.

A szicíliai arcvonal északi részén a védelem sikeresen elhárította az ellenséges támadásokat. Az ellenségnek az a kísérlete, hogy a védelem északi szárnyát a tengerfelől beleritse, ellentámadásban megiusult. A többi arcvonal csak helyijelentőségű harctevékenység folyt. A sziget északi tengerpartvidékén nehéz német harcrepülőgépek hajócélpontok támadásánál, bombatalálatok érték az egyik ellenséges cirkáló.

Augusztus tengerővezetében elsüllyedt 3 ellenséges közép-nagyságu szállító hajó és egy cirkáló, 2 kisebb jármű súlyosan megrongálódott.

Angol légielő, nappali berepülésnél, megtámadták a megszállt nyugati terület néhány helységét, éjjel pedig gyújtó és robbanóbombákat dobtak Mannheim városára. Lakónegyedekben tüzek keletkez-

tek. A lakósságnak vesztesége csekély volt. Eddig beérkezett jelentések szerint a légvédelem 13 angol repülőgépet lezuhánásra birt.

Német tengeri véderők, és kereskedelmi hajók tüzérsége és légielői augusztus 1—10 időközben lelőttek 42 ellenséges repülőgépet.

Papp József főhadnagy önfeláldozó harca és hősi halála

Papp főhadnagy elkeseredett kézi-grárátharcot vívott a reátörő bolsevistákkal, majd tüzelőállásába vonult vissza, ahol a közben odáig nyomult ellenséges tömegekkel immár ütege élén vívott kőshégyig menő közelharcot. Ugyanide vonult az ezred si- és rohamosztaga is, amelyek nyomban ellentámadásra indultak. Papp főhadnagy ütegeinek, valamint a szomszédos ütegek pusztító tüzevel és az ellentámadás lendületével sikerült is a bolsevisták két hatalmas rohamát visszaverni s az ellenséges gyalogságot visszavonulásra kényszeríteni, majd hosszabb ideig feltartóztatni. Ezzel huzamosan késleltették Kresztiki község elését. E harc közben az utolsó lövésig küzdő löveg kilötte a bolsevisták két harcocsiját is. Amikor Papp főhadnagnak az önfeláldozó harcban márcsak néhány embere maradt, ezekkel visszavonult Kresztiki községbe s annak körvédelmében harcolt addig amíg a teljesen bekerített községből való áttöréskor halálos lövés érte.

Őseink dicsőségének s rajongó vallási buzgóságának drága emléke az aracsi rom

Irta: Dániel Géza

Minden egyes ember életében soha el nem muló fényességél él szüleinek alakja. Még a kis árva gyermek is, sokszor előveszi szüleinek fényképét s addig nézi, míg valami különleges ismertető jelt nem vél felfedezni azon s ez alapon építi fel lángoló szeretetét rég elhalt szülei iránt.

Azt gondolom, hogy ehhez hasonlóan valahogy így vagyunk a nép és hazaszeretettel is. A gondolkodó ember a történelem lapjain keresztül igyekszik felfedezni és megismerni népének és hazájának múltját, amely alapján felépíti lángoló soha el nem muló nép és hazaszeretét. A magyar nemzet történetét olvasva és tanulmányozva igyekszünk felfedezni azt, amely magyar népünk és hazánk iránti szeretetünket megerősíti és mindig szilárdabbá teszi.

Sajnos, a mostani bánági (temesközi) magyar ifjúságnak, amely közvetlenül az 1914—18-as világháború előtt és az után született, s a történelmi események következtében a Magyar Haza árvái lettek, nem igen adott meg az alkalom arra, hogy az elvesztett haza történelem lapjait elolvashatta, avagy megnézhesse volna. Ez által úgy nőtt fel ez az ifjúság, mint az árva gyermek, aki nemcsak nem érezte a szülői szeretet melegét, hanem még azok fényképét sem nézheti meg. Ennek következtében úgy él a köztudatban e vidék, mely édes mindnyájunknak hajlékot és megélhetést nyújt, mint egy országgrész, amely az évszázados török dúlás és pusztítás után újból tanult és próbált magyar lenni...

Ez utóbbi felfogás azonban nem helyes, mert amint egyik író nemrég megállapította, az ezerév előtti honfoglalás magyarjai és a későbbi korok uralkodó magyar népe annyi nyomot hagyott ezen a vidéken, hogy azon az 1241-es tatárdulás, az 1526-os mohácsi csatavesztés után következő török dúlás és az 1920-as Trianon sem tudott diadalmaskodni! Ezzel szemben inkább azt kell beismernünk, hogy alig ismerjük vidékünket, pedig életünket itt töltöttük, sokan kenyerük legjavát is megették, s mégis alig tudunk valamit abból, amit e vidék ősi múltjának lehet nevezni...

A „Torontál“, 1942. augusztus 12-iki számában Kristály István cikkében rámutatott arra, hogy „a magyar élet szekerén hova megyünk mi, merre és meddig, ha nem ismerjük egymást... Az egyes helységek történetét haladéktalanul meg kell írni, számba kell venni a történelem megtartó bizonyosságait és teremtetők erők, földünk, munkánk és embereink értékeit és a könyvre rá kell írni címnek, jövőbelendítő örök akarásnak: Bánági magyar evangélium.“

ITT ÉVSZÁZADOKKAL EZELEŐTT NEMZETÉPÍTŐ MUNKA FOLYT

A „Bánági magyar evangélium“ elő lapjaira az aracsi rom történetét kell írni. Haladéktalanul minden itt élő magyar szívbe és lélekbe kell vésní, hogy a szőke Tisza folyó melletti végtelen síkon, amely a mostani Beodra-Bikács és Törökbecse között terül el, távol az újkori országút és vasút zajától, egy hajdan hatalmas épület megmaradt részei merednek magasan az ég felé: Az ősi aracsi bencés apátság templomának megmaradt részei!

Mig az ősi Aracs vára és városa

már régen a földdel egyenlővé lett, addig a templomnak megmaradt falai ma is hirdetik, hogy magyar őseink már ezer évvel ezelőtt, s az Árpád-házi királyok idején sem engedték magukat műveltség, művészet és vallási buzgóság szeretetében másoktól tulszárnyaltatni. A hajdani, mintegy 900 év előtt virágzó Aracs városban levő bencés templom megmaradt falai hirdetik az utókor számára, hogy itt már évszázadokon keresztül magyar nemzetépítő munka folyt!

Dr. Szentkláray Jenő neves történész „A csanádegyházmegyei plébániák története“ c. művének I. kötet 43—44. oldalán olvassuk, hogy az Aranka, Bega és Tisza folyók közi, a honalapító Árdád Vajta vezért és annak vitéz kun népét telepítették le. Vajta vezér ivadékai valószínűleg az Árpád-ház kihaltáig valamelyes autonóm nemzeti törzsszerkezetben éltek a vidéken, hol a Tisza kiöntései által képződött gazdag tavak, nádasok, kővér legelők mellett beláthatatlan terjedelmű kitünő szántóföldek terültek el. S mennyire a szíven viselte e vidék lakosságának sorsát első királya, Szent István, bizonyítja az a tény, hogy fiának nevelőjét, Szent Gellért bencés szerzetest küldötte ki, hogy az itt lakókat a katolikus keresztény hitre térítse. A térítő munka alatt e vidéken a Maros, Tisza, Al-Duna folyók és Erdély között elterülő országrészben alapította Szent István a Csanádi egyházmegyét és Szent Gellért lett az első csanádi püspök.

Az ősi csanádi püspökség első három szerzetes monostora között már ott szerepel az aracsi monostor. Mind a három benedekrendi apátság volt. Oroszlámoson, Csanád vezér, Csanád helységében Szent Gellért püspök alapított monostort, míg az aracsi monostor alapítójának nem sikerült eddig megállapítani kiletét. S habár a vonatkozó oklevéltanyag bizonyító erejéhez esetleg kétség fér, mégis az ősi csanádi püspökség egy monostorának emlékét sem hirdetik oly nagyszabású, romok, mint az aracsi apátágét. S a legújabb történelmi kutatások alapján Juhász Kálmán dr.: A Csanádi püspökség története“ c. mű, 1930-ban megjelent művében írja, hogy az épületromok arra utalnak, hogy az aracsi monostor az egyházmegyék egyik legrégebbi intézménye.“ (94. o.)

Mit jelentett e vidéknek az aracsi bencés monostor, azt elképzelhetjük, ha tudjuk, hogy Szent István korában és az után a keresztény gondolat és krisztusi hit ápolói meg központja a keresztény király és püspökeinek udvara és a Szent Benedek szerzeteseinek kolostorai voltak. Hóman-Szefű: Magyar történelmi című neves tudományos munka I. kötet 210 oldalán pedig olvashatjuk, hogy „a bencésmonostorok mellett, hogy a vidék hitéletének gondozói, egyszersmind iskolafenntartók, papnevelő és tanítóképző intézetek, kórházak, ingyenes vendégfogadók s egy egy mintagazdagság központjai voltak. A szerzetesek, a hitre és mindenféle elemi ismeretre oktatták a hozzájuk beadott gyermekeket, kolostori életre vágyó felnőtteket, kiképezték a szerzet papnövedékeit, másolják az egyházi és iskolai célra használt könyveket, tudománnyal foglalkoznak, beteget ápolnak és gyógyítanak, külföldi és hazai utasokat, zarándokokat élelemmel, szállással látnak el és intenzív gazdasági munkával terjesztik a földműves kultúrát.“

ÁLLANDÓAN ZENGETT A HARC TÁROGATÓ

Az aracsi monostor alapítójáról s azt követő időről, sajnos, nem tudunk nagyon sokat megállapítani, mert e vidék egykori íróitól nem igen maradt vissza történelmi emlék. De hogy élénk kulturmunka folyt e vidéken, sok évszázadon keresztül, az bizonyos. Mégis, hogy e vidékről nem maradt reánk oly sok írott okmány, meg művészeti emlék, az csak azzal magyarázható, ha tudjuk, hogy nincs a Kárpátmedencének még egy része, ahol ehhez hasonlóan szinte állandóan zengett volna a harci tárogató és reszkettette meg rónáit az állandó harcoknak zaja. Jellemzően mondja e vidékről Bárány Ágoston: „Torontál vármegye hajdani“ című, 1845-ben Budán megjelent könyvében: „Már a vezérek alatt pártütött főnök zászlói lobognak itt, majd az ázsiai szertartások küzdenek s dacolnak Róma egyháztanaival; később kun tábor fosztogató e föld gyermekeit; majd görög-s tatárgyilkos s rabszifj olta ki s fojtogató a szépen üdült környék lakosait, míg végre, változott viszályok közt, a mohácsi gyásznapi után, az enyészeti lángszárnyai hamvasztották el reményteljes vívmányait.“

„És így pusztultak el a hajdankor emlékei. Fényes várakat s palotákat döntött romba a dühöngő vihar itt; szabadalmakat s okleveleket tönkhamuvá a visszavonás, pártütés s csaták emésztő zsarántnoka. És mi, kik szinte 165 év folytán a török önkény alatt láttuk elvérzeni e tartományt, hajdani falvaink helyeire is alig ismerünk...“ (I—II. o.)

Mindezek ellenére azonban különböző történelmi okmányok alapján megállapítható, hogy az aracsi monostornak, a hajdani bencés apátságának Szent Miklós volt a védőszentje. Az 1256-ban, Esztergom városában tartott katolikus egyházi zsinaton, az aracsi apátság Miklós nevű apátja is résztvett. Később a mostoha idők következtében az apátság megszűnt, de annak erős falai azután is ellenállottak az enyészetnek.

NAGY LAJOS KIRÁLY ÉDESANYJA FERENCSEKET TELEPIT LE ARACSON

Nagy Lajos magyar királynak édesanyja, Erzsébet királynő megkönyörült az elhagyatott románstíliú háromhajós templom és a mellette levő zárdán 1370-ben az ő utasítására hozzáláttak az épület és templom kijavításához, azon szándékkal, hogy ferencrendi szerzeteseket fog ide telepíteni. Még a munkálatok alatt Erzsébet királynő XI Gergely pápához fordul, hogy hagyja jóvá nemes szándékát. A pápa 1378-ban jóvá is hagyta a királynő kérését és a ferences szerzetesek be is vonultak mindjárt az épületbe, habár annak javítási munkálatai még nem fejeződtek be teljesen. Míután Erzsébet királynő félt, hogy az épület javítási műveleteinek befejezését nem éri el, azért, hogy a munkálatokat holta után is befejezhessék, 1380-ban 500 aranyforintot egy sárga atlasz kazulát a hozzá tartozó részekkel, gyöngyökkel kihimegve, két ezüst diót a körmenetekben használt velum fölött és két ezüst kannácskát saját házi kápolnájából ajándékozott a ferences zárdának. Így lett a hajdani bencés apátságból ferences kolostor.

A mohácsi csata után 1533-ban még működött a kolostor és ekkor a bácskai Bács helység őrségéhez tartozott

és Neszti János volt a házfőnöke. Azonban ez év folyamán végleg el kellett a lakosságnak hagyni Aracsot és az ország belseje felé vonulni. Így az idegen kézre került helységet a törökök tették tönkre.

A mintegy 165 évi török dúlás után visszatérők nem találták épségben a kolostort, hanem egyedül csak a templom tornya és falai állottak az idők viharait. Még 1765-ben a megmaradt templom fal részein látszottak Szent Ferenc és Szent Antal képei is. A 18-ik századbeli szemtanúknak pedig még különösen feltűnik, hogy az egyik oltárkép Szent Mihály főangyal ábrázolja magyar ruhában, bajusszal és sarkantyus csizmával.

A templomnak egyik domborműve, amelyet a volt zárdá udvarán találtak meg, a budapesti Nemzeti Múzeumban látható a templom hat pillére közül kettőt Beodrán a Karácsonyi féle kertbe helyezték el. Míután a trianoni szomorú tragédia után a szép kertet a hatalom új birtokosai elpusztították így az ősrégi templom pillérei is elpusztultak.

Az aracsi templom romjainak sorsát már megkapóan jellemzi száz évvel ezelőtt Bárány Ágoston előbb említett könyvének 56-ik oldalán: „a romok is rég összerogytak volna, ha azokat 1827-ben, Herte'endy Ignác akkori alispán jelentésére a vármegye meg nem menti s kiskindai kerület által el nem sáncoltatta volna. És valóban, mi, magyarok, sokan hideg érzellemmel nézzük halomba dőlni legszentebb régi ereklyéinket és Bácskai öntudattal törünk utat teremteni s taposni a hajdan koszorúin. Pedig ki teremteni akar, hátra is kell néznie.“

Az új magyar keresztény szellemiség „Zászlónk“ című ifjúsági lap 1902 október 15-i számában „Az aracsi pusztatemplom“ról írva Gerecse Péter dr. így ír: „Ezek a romok egy boltozott, román izlésű, ritkaszép arányú templom maradványai, melyhez a tornyot, mint csúcsbafutó ikerabakain is látni a XIV. században építették. Három félkörű oltárfülkéje több díszes faragványú nyolcszögű oszlona s nyolcfa' falai még épen állnak. Három hajóval volt, műveket két sor oszlóra rakott félkörű boltozatok fedték az oltárfülkék ablakai szintén félkörűek. Ezért nevezzük az ilyen templomokat félkörű, s egyszersmind román izlésűnek s minden írás nélkül is megmondhatjuk róluk, kivált ha faragott, vagy festett díszítőműveket is találunk rajtuk, hogy mikor építették.“

„Ilyen romokat és régi emlékeket ifjú barátaim százával ismerhetnek az országban, de vajjon gondoltak-e arra, ezek látása közben, hogy a legkisebb ilyen maradvány is őseink dicsőségének s rajongó vallási buzgóságának drága emlékei, amelyeket rongálni, vagy pusztítani, vagy pusztításukat elnézni, több mint hazafiatlanság, több, mint barbárság, valóságos istentelenség!“ (29-30. o.)

S mindezek tudatában, megálva az aracsi templom évszázados történelmi romjai között, azok megértetik velünk Petőfi halhatatlan szavait és az idők viharában hirdetik:

A Kárpátoktól le az Aldunáig
Egy bösz üvöltés, egy vad zivatar!
Szétszórt hajával, véres homlokával
All a viharban maga a magyar.

Ha nem születtem volna is magyarnak,
E néptrez állanék ezennel én,
Mert elhagyott, mert a legelhagyottabb
Minden nép közt a föld kerekén.

Hiányoznak

Az idők mulását mi sem jelzi jobban, mint az, hogy körülöttünk egymásután dőlnek ki legjobb ismerőseink, barátaink. Sűrűn találkoztunk velük, volt közös gondolatunk, érzéseink sokban megegyeztek, örültünk ha láttuk egymást és ami fájdalmas és gondolkodóra készített az, hogy adott pillanatban nem tudtuk, hogy ez a kézszorítás volt az utolsó az életben.

Ugy néztünk rájuk, mint ezelőtt, úgy köszöntünk el tőlük, mint máskor, nem néztünk az arcukba kutatva, különös gyöngédséggel, mint ahogy búcsuzárok szokott az ember egy nagyon hosszú ut előtt.

A szemük ugyanaz volt, mint máskor, a mosolyuk is — csak ha most visszagondolunk utolsó tekintetükre, úgy tűnik, mintha titkot rejtett volna az arcuk. Az utolsó kép, mely a mozdulatuk, a tartásuk, a szemük kifejezését foglalta egybe — belénk rögződött. Hát ennyi az egész? Élethalál mesgyéje csak egy gondolatnyi távolság?! Csak alig egy fél lépés és a szakadék ott tátong mindnyájunk előtt, mint egy örökös mementó. Emberi élet. Kifürkészhetetlen. Megindulunk valahova és nem látjuk előre az ut végét. Nem tudjuk a pontot, az időt, hogy mikor parancsol ránk megálljt a Sors. A mai dátum lehet, hogy néhány év múlva halálunk é fordulója lesz. Nem tudunk semmit, csak végtelen ürességet érzünk barátaink távozásakor és azt, hogy lassankint eltelik az élet és mi is közeledünk a fáradságos, tövises, de rendületlen igentel sel ragaszkodott ut vége felé.

Néha elnézem a kenyérért tülekedő, a szórakozásokat hajszoló tömeget, hogy milyen méltósággal viseli szörnyű sorsát abban a biztos tudatban, hogy meg kell halnia. Tudatában van, a mindnyájunkat biztosan sújtó katasztrófájának és nem lázadzik ellene, mert a hite új életet ígér. A tragédiája és megújíthatósága váltakozó érzéseivel selymölődik és remél borongós és felfel villanó szemekkel, Isten gyarló teremtménye, az ember.

Egészen rövid idő alatt három, mindnyájunk által szeretett és nagyra-becsült barát merült el a sejtésekkel teli homályba, hogy rövid földi vendégségünk ideje alatt már többé sose találkozzunk velük.

Megyünk majd az uccán és nem látjuk Marton András jellegzetes alakját, amint jobbra-balra tekintgetve üdvözlözi a mellette elhaladókat, idegesen, attól való félelmében, hogy véletlenül valakit elmulaszt, vagy valaki köszönésben megelőzheti. Nem látjuk, amint gyerekeknek és koldusoknak is kitér, hogy jobb helyet biztosítson nekik a járdán.

Nem halad el mellettünk naponként többször is Krisztián Jenő kerékpárján, amint munkahelyére igyekszik, hogy eleget tegyen magára válalt, ifjúságot nevelő, fárasztó, de gyönyörködtető napi robotjának. Nem jelenik meg többé színházban, sporttereken elegáns atléta termete, hogy az általa oktatott ifjúság rajongó és hódolatteljes köszöntését fogadja.

És nem fogjuk látni többé az utcán a mindnyájunk által szeretett Doktor bácsinkat, amint a megszokott kocsi-jában kedvenc lovaival végigrobog a városon ki a szabadba, hallgatni a madarak énekét és el lesni a fejlődő, kalászbába szökő gabona halk sóhaj-tá át.

Nagyszerű, határozott betűkkel megírt receptjein még alig száradt meg a tinta s máris mint önmagának utolsó páciense csende en elvonult az emberek szeme elől. Doktor bácsi úgy ment el, olyan csendesén, mint ami-

Háborus és politikai helyzetkép

Ezekben a forrongó napokban, midőn a többség szeme távoli tájakat figyel s az érdeklődést messze idegen földek lázas eseményei kötik le, kissé talán balgának tűnik csökönységünk, hogy még most sem akarunk önmagunkról megfelekedezni. De képtelenek vagyunk a közhangulat uralkodó érzését kritikátlanul magunkévá tenni. Megértjük, hogy az egyén mindinkább fatalistává lesz, mi mást is tehetne: nem rajta mulik, mit hoz a holnap s mi történik vele holnapután; ám a nemzet a sorsra mégsem bízhatja magát, mert ha csak sodródik öntudatlanul vagy erejét veszítve letargiába süllyed, önmaga itél maga fölött.

Antal István nemzetvédelmi és propaganda miniszter Kolozsvárról járt, ahol a társadalmi egyesületek összefogásának ülésén nagy beszédet mondott. Antal István beszéde nagy fel-tűnést keltett, nemcsak az anyaországban, hanem külföldön is.

Antal István beszédében foglalkozott az egyesületek összefogásával. Még sohasem volt nagyobb szükség az összefogásra, mint most. A magyar ügyet semmi veszély nem fenyegetheti, ha józansággal nézünk szembe az eseményekkel és elszántan összefogunk, hogy a belső frontot minél erősebbé tegyük.

Kitért Antal István a nemzetiségi kérdésre is és hangsúlyozta, hogy Kállai Miklós miniszterelnök május hó 29-én elmondott beszédében pontosan meghatározta, hogy a nemzetiségi kérdésben a magyar nemzet a jogok kölcsönös tiszteletben tartása és az emberiség elvét vallja.

Olaszország helyzete nehéz, mert ellenség áll az ország területén

A „Popolo di Roma“ vezércikkében foglalkozik Olaszország helyzetével. A lap megjegyzi, hogy a helyzet rendkívül súlyos, hiszen az ország területén ellenség áll. A háborus helyzet hozta, hogy a fasiszta rendszer megbukott, de ez nem jelenti, hogy a fasiszta rendszer felszámolásával a háboru is megszűnik. A háboru egy súlyos és terhes örökség, melyet a fasisztától örökölt a Badoglio kormány, de ezt a nehéz problémát is sikeresen kell befejezni. A lap cikkének befejező részében hangsúlyozza, hogy az egész nemzet nagy bizalommal van Badoglio és kormánya iránt és mindenki teljes erejével támogatja a miniszterelnököt.

A „Resto del Carlino“ értesülése szerint a fasiszta egyenruhákat a bombázások okozta károsultak között osztattja szét az olasz kormány.

lyen csendesén élt és minden nagyhanguságtól mentesen végezte nemes, sikeres misszióját a gyógyítás körül.

Igen, ők eltűntek Becskerek utcáiról, ahol naponként találkoztunk velük és szívélyes fejbölintással üdvözöltük őket. Néhány szót is váltottunk velük, csak úgy futólag, mintha örökké köztünk lenne a helyük. Hozzánk tartó-

Indiában elővigyázati rendszabályokat léptettek életbe

Gandhi letartóztatásának évfordulóján Indiában elővigyázati rendszabályokat léptettek életbe. Már is mintegy 400 főnyi letartóztatást foganasítottak a hatóságok. A letartóztatottak tüntető menetben vonultak Agha khán palotája elé, ahol Gandhi letartóztatásban van.

Estély Tozso miniszter-einöknél

A Domei hírközlő iroda jelentése szerint, Tozso japán miniszterelnök estélyt adott Thai-föld külügyminiszterének tiszteletére. A fogadáson megjelent a cászárszárnysegéde és a kormány több tagja.

Szaracsoglu aug. 20-án beszédet mond

Nagy érdeklődés előzi meg Szaracsoglu augusztus 20-iki beszédét. Hivatalos török helyen közölték, hogy Szaracsoglu nagy jelentőségű beszédet fog mondani, úgy bel-, mint külpolitikai értelemben.

Háborus helyzet

Ugy Sziciliában, mint a keleti hadszíntéren az ellenség változatlanul folytatja támadásait. Ezzel szemben a hivatalos hadijelentésekből meg lehet állapítani, hogy a német és olasz véderő sikeresen ellenáll a nagy nyomásnak.

Churchill Kanadában

Feltétlenül nagy érdeklődésre tarthat számot Churchill kanadai utazása. Az angolszász propaganda úgy látszik ezúttal nem csapta be a világot.

Miután Fornacciarri Bruno olasz belügyminiszter lemondott, a király helyére Umberto Riccit nevezte ki.

EMLÉKEZZÜNK...

1913 augusztus 12.

A király születésnapja. Augusztus 18-án lesz Ófelsége I. Ferenc József születésnapja, amelyet mint minden évben, ez idén is a hagyományos kegyelettel ünnepelnek meg az országban. Nálunk augusztus 18-án d. e. 10 órakor a róm. kat. p'ebán'a templomban ünnepi istentisztelet lesz, amelyre hivatalosak az összes hatóságok testületek és intézetek.

Képkiallítás. A „Torontál“ hírül adja, hogy vasárnap képkiallítás nyílik meg, amelyen nem kisebb neveket találunk: Feszty Árpád, Necgrádi Antal és sokan másokat.

Sportünnep. Nagyszabású sportünnepet hirdet a Torontál, melyet a nagybecskereki Munkásképző Test-edző Köre rendezett.

Mindenest

azonnali belépésre keresek!

Cím a kiadóban 832

tak és most hiányukat szomorúan vesszük tudomásul.

Mindég több az új arc az utcán és mindinkább kevesebb a régi.

A végzet így könnyít az emberen, hogy ha majd út az óra és menni kell, az ember lelke ott fent, ismerős, baráti lelkek közelében lelje meg az örök békességet. **K. Végh Vilma.**

HIREK

Vasárnap	Augusztus 31 nap
8	Kat. Cirjék vt. Prot. László
Hétfő	Kat. Viann. Ján. Prot. Emőd
9	
Kedd	Kat. Lőrinc vt. Prot. Lőrinc
10	
Szerda	Kat. Zsuzsanna Prot. Tibor
11	
Csütörtök	Kat. Klára sz. Prot. Klára
12	
Péntek	Kat. Ipoly és K. Prot. Ipoly
13	
Szombat	Kat. Özséb vt. Prot. Özséb
14	

Ma a Moljác gyógyszer-tár Göring-gasse (Fő ucca) tart éjjeli szolgálatot.

Délben fél egytől 3 óráig csak az ügyeletes gyógyszer-tár van nyitva, a többi ezen idő alatt bezár.

A munkásbiztosító ügyeletes orvos a Becskerek (Nagybecskerek) egész területére szomb. este 8 óráig, hétfő reggel 6 óráig dr. Szavin Evgenije lakik Mária Terézia ucca 28. szám alatt.

Mi a véleménye? Mi ujság?

Ezt a két kérdést szegezik a legtöbben, a gyanútlanul sétáló hírlap-író mellének. Sokan vannak, akik felrehevják és italkán, utokzatosan sugják a kérdéseket a fülebe. Azután vannak olyanok is, akik még hozzá teszik, nekem igazán megmondhatja, hiszen tudja, hogy én hallgatók, de még is szeretném, ha objektíven informálna. Magának csak tudnia kell, hogy áll a helyzet? Hiszen ez a foglalkozása?!

Ezeknek a kérdezősködőknek több dolgot szeretnénk elárulni. Elsősorban, hogy a politikai rovat vezetője, mint magánember szívből utálja a híreket. Ha egyszer nyugalomba vonul soha a kezébe nem vesz ujságot és ha a rád'ó híreket mond be, úgy elcsavarja. A másik körülmény, amit a kérdezősködőkkel közölni szeretnénk az, hogy a hírlap az eseményeket a maguk teljes egészében közli olvasóival. Hogy az események mögött mi játszódik le, azt legujabban megindított és annyira népszerű rovatunk a „Háborus és politikai helyzet kép“ mondja el. Igazán nincs több mondani valónk. Hiszen a hírlapírás olyan mesterség, ahol az árut nem érdemes eldugni, míg az ár és bérellenőrző bizottság fel emeli az árakat, vagy azokat feketén árusítani?

Az ujság azért van, hogy informálja olvasóit. Minél le'k'smeretesebben végzi ezt a feladatát, annál jobb az ujság. Amit az emberek egymás fülebe sugnak, az csak propaganda, az nem igaz, az csak arra való, hogy azok akik szere'nek fontoskodni és fittogtatni jólértesültségüket hazugságokkal félrevezessék és megtévezzék jóhiszemű embertársaikat.

Aki kíváncsi, hogy mi ujság, az olvassa el a hírlapokat és ott megtalálja azt amit keres. (—*—)

Óvoda záróünnepély. A XIII., XIV. és XV-ik körzet óvodája vasárnap augusztus 15-én délután tartja záróünnepélyét a körzeti alfiók helyiségeiben. Az ünnepélyen szívesen látnak vendégeket.

Figyelmeztetés. Mindazok, akik a zeneiskola 1943-44 tanévre iratkozni óhajtanak, a zeneiskolában megtekinthetik a beiratkozási rendleteket és ezenkívül az e célra kirendelt és szolgálatot teljesítő oktatótól szóbeli információkat is kaphatnak f. hó 11-től reggel 8-tól 12-ig és délután 15-től 18-ig. **Igazgató.**

Anyakönyvi hírek. A helybeli anyakönyvi hivatalban a következő bejegyzések történtek. Születések Draganov Jován és Polák Anna leány, Bajgó Imre és Wéber Mária leány, Koszjakin Nikola és Grlics Nina fiu, Csókás István és Tanningen Ilona leány, Rasa Damjan és Zombor Jelena leány, Galkics Velin és Deroszlovac Zlatinka fiu Borbély Pál és Marosán Irén leány, Pálirkás István és Tarina Verona leány, Tóth Gyula és Spanger Ilona leány, Kozsik István és Fazekas Teréz fiu, Mircsetics Olga leány, Dennest Edmund és Haag Katalin fiu, Koncz János és Kanacski Gyurgyirka leány ikrek, Treisz Géza és Lekker Irén fiu, Zsivkov Toma és Zsivjanov Jovanka leány, Fardi Lujza fiu holtan született.

Házasságok: Cvejanov Jóca és Dankulov Lepcszava, Szántó Antal és Halász Mária, Germann Ferenc és Péter Katalin.

Halálozások: Malackov Kovinka 17 éves, Turzovics János 47 éves, Perc Alekszander 50 éves, Jankov Zdravko 31 éves, Barajevac Szvetozár 70 éves, Pavlovics Grozda 6 éves, Tolveth Frigyes 60 éves, Horváth János 61 éves, Matejin Ljubica 83 éves Tutos Anna 47 éves, Treisz Géza 1 napos.

A MI NAGYJAINK

Debreczeni Bárány Ágoston 1798-ban született Miskolcon. 1825-ben Nagybecskerekre költözött, uradalmi ügyész, majd megyei levéltáros lett. Melankolikus hangú verseket adott ki az Aurora, Hebe, Koszoru és más időszakai fcllyóiratban; Kazinczy tanácsára, akivel levelezett, a prózához fordult. Több regényt és szín darabot fordított. Mint megyei levéltáros szorgalmasan foglalkozott a délkeleti megyék régi történetével és helyrajzaival. Kutatásainak eredménye: Torontál vármegye hajdانا (1845). Temes vármegye emléke (1848). Az akadémia 1836-ban levelező tagjává választotta.

Makón 1849-ben halt meg. Torontál vármegye hálás közönsége márványtáblával jelölte meg nagybecskereki lakóházát az Uri utcában. A tábla felírata a következő:

„Ezre házban élt nemzetének és a magyar irodalomnak

DEBRECZENI BÁRÁNY ÁGOSTON
Torontál hajdanának és a Dél-magyarországi részek történetének koszorus írója. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Torontálmegey buzgó levéltárnoka, táblabírája és alispánja. Született Miskolcon 1798. évi december 29-én. Meghalt Makón 1849 évi április 11-én. Lakhelyét, hol számos éveket élt és a nemzeti irodalom felvirágoztatásán fáradozott e közzel jelöli Torontálmegey hálás közönsége.“

Legcsunyább bőr is megszépül allandó ápolás mellett. Pattanások, foltok, ránckezelések.

„THÁLIA“
kozmetikai intézet
Göring (Fő) utca 17. szám.

Szeplő elleni krémek. Fényvédők. Hormon krém éjjeli és nappali használatra. Session puder békebeli minőségben

ÜZENETEK az anyaországba

Felhívás anyaországi olvasóinkhoz!

A mai nappal elküldtük a Torontál egy mutatóvány példányát azzal a kéréssel, hogy amennyiben érdeklő Bánát egyetlen magyar naplójára, úgy kérjük juttassa el előfizetését budapesti szerkesztőségünkbe.

A Torontál minden csütörtöki számában családvi vonatkozású üzeneteket közöl a bánátiak anyaországi hozzátartozói részére, tehát így lapunk útján szeretetei felől rendszeresen kaphat értesülést.

A Torontál minden csütörtöki számát áll módunkban megküldeni és az előfizetés heti egy példányra negyedévre 4.— pengő, félévre 8 pengő, egy évre 16 pengő. Az előfizetési összeget kérjük postautalványon vagy a postahivatalokban vásárolható csekkapon a következő címre előre beküldeni:

Mara Jenő, a „Torontál“ budapesti képviselője, Budapest, II., Főucca 8. szám, II. emelet.

A postatakarékpénztárnál vezetett csekkiszámlánk száma 54598.

Esetleges további felvilágosításhoz készségesen áll olvasóink rendelkezésére a Torontál budapesti szerkesztősége.

Az anyaországhól a Bánátba az „Uj Nép“ útján lehet üzenetet küldeni. Az üzenetek leadhatók az „Uj Nép“ kiadóhivatalában, Ujvidék, Erzsébet tér 5.

Majorosi Szilveszter, Ujvidék. Egészségesek vagyunk. Üzenjete az Uj Népben, hogy vagytok. Sarec András, Tiszaszentmiklós.

Édesanyánknak, Hévéréknak és Rózsáéknak üzenjük Szabadkára. Szerencsésen hazaérkeztünk. Mindannyian egészségesek vagyunk. Sokszor csókolunk mindenkit: Róza, Vilmos és családja, Becskerek.

Varga Pistának, Bácsfeketehegy, árvaház. Egész éges vagyok. Hogy vagy? Csókol Anyád.

Bátya, Ivi és Klárinak. Kisiunk egy napos korában meghalt. Irén egészséges. Cók Irén és Gézi.

Kelemen János, Ujvidék. Kérünk értesítést a 4-ik szám mikor érkezett. Marané.

Szécsényiné, Ujvidék, Deák Ferenc tér, dohányáruda. Üzeneted vettem. Igaz, hogy Sándor katona? Imre.

Vajda Juditának, Ujvidék. Aranyos Jupikam, Edám Zolikám, biztosan várunk, Nagyanyus.

Polgár Tiborkának, Doroszló. Drága Pöszmörkénk, gyere vi sza. Megvagyunk. Ölelünk mindenkit, Rózsamama.

Buchmann Stefinek, Ujvidék. Névnapiod alkalmasul szeretettel üdvözlünk. Vilma.

Heim Ida, Ujvidék. Nem jöhetek. Dezső 19-én elutazott. Mindnyájatokat csókol Mama.

Sehele Györgyné, Ujvidék. Még egyszer köszönöm a kedves vendéglátást. A képet átadtam. Szeretettel üdvözl Saci.

Szávics Zsófi, Ujvidék. Drázsicsné és hazigazdam rendezték, Máro semmit. Intezkedjél erélyesen, Öcséd.

Kolofon Gyula Budapest, IV., Vármegye-utca 3. Egészségesek vagyunk. Hogy vagytok ti? Üzenetet küldj az ujvidéki „Uj Nép“ útján. Csókol mindannyitokat: Dezső.

Szabadkára üzenem Merynek Gildingnek. Jól érkeztem haza. Mindenkit csókol, Mancsi.

Roóz Jenőnének, Siófok. Névnapiodra gratulátok. Jenőt, téged csókol Haazin.

Budapest, Papp. Üzenet még nem jött. Tájékozatlan vagyok. Öcsi miatt aggódom. Balázs.

Ganzék, Szeged, Hajnal-utca 24. Tuti esküvője 14-én lesz. Szeretettel várunk. Csók Sztankóéktól.

Ilykém! Névnapiodra minden jót. Apuka jobban van. Három kilót hiztam. Mindannyitokat csókolunk, Pinki.

Ujságkihordót

és rikkancsokat keres a

„TORONTÁL“

Sepp Kraft (Zápolya) utca 3. szám

Nagy építkezéshez

Becskerek közvetlen környékén keresünk:

1. Mérnököket, építőmestereket, építésztechnikusokat, magas és mély építkezéshez.
2. Mérnököket és technikusokat villanyfűtés és vízvezetékek szereléséhez.
3. Női irodai munkaerőket német nyelvtudással.
4. Raktárnokot, építészeti és villanszerelési raktárfelügyelőket.
5. Irodai munkaerőket könyvelés, regiszter és anyagkezeléshez.

Előnyben részesülnek, akik németül tudnak szóban és írásban.

Fizetés megegyezés és teljesítmény szerint

— Lakás és ellátásról gondoskodás történik. —

Jelentkezni lehet

826

„Bauleitung der Luftwaffe“

Becskerek (Écska). Intézői épület az écskai templommal szemben

Rádióműsor

Budapest I. állandó hétköznapi műsorszámai

5.40 Üzen az otthon, a Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat. — 6.40 Ébresztőtorna. — 7.00 Hírek, közlemények, hanglemezek. — 10.00 Hírek. — 11.10 Nemzetközi vízjelzőszolgálat. — 12.00 Fohász, Himnusz. — 12.40 Hírek. — 1.30 Honvédeink üzennek. — 2.30 Hírek. — 2.45 Műsorismertetés. — 3.00 Árfolyamhírek, piacárak, élelmiszerárak. — 4.20 Hírek német, román, szlovák és ruszin nyelven. — 4.45 Időjelzés, hírek. — 6.50 Hírek. — 9.40 Hírek. — 11.45 Hírek.

Csütörtök, augusztus 12.

Budapest I.

10.15 Rádiozenekar. — 11.15 Gordonkahangverseny. — 11.45 Külföldi hradó. — 12.10 Ilnczki László szalózenekara. — 2.00 Légierők fuvoszenekara. — 3.00 Roósz Emil szalózenekara — 3.55 Közművelődési előadásorozat. — 5.00 Magyar nőtánc. — 5.50 Közvetítés a svabhegyi csillagvígáloból. — 6.10 Az Operaház zenekara. — 7.35 Molier vigjáték egy felvonásban. — 8.20 Gézi Barnabás műsorából. — 8.45 Eibeszelés. — 9.05 Táncczene. — 10.10 Dal, tánc, hangulat. — 11.10 Magyar nőtánc.

Hirdetmény

A becskerekéi Tiszaármentesítő társulat az aradáci csatornahálózat, bővítési munkálataihoz szükséges, 100188 köbméter földmozgósítására **kézi és talicskás kubitkosokat** keres. Részletes felvilágosításokat a társulat igazgatósága ad Becskereken.

841

Krepsz igazgató

Hirdetmény

A horvátneuzinai templomgondnokság 1 évi bérletre kiadja a horvátneuzinai templom Heideschütz (Hajdučica) határában levő **120 kat. hold szántó és 243 1/2 hold legelőjét** szóbeli licitáció útján a horvátneuzinai plébánia irodájában.

A licitáció **1943 aug. hó 19-én délelőtt 10 órakor** tartatik meg. A bérlet feltételei a plébániahivatalban tekinthetők meg. 837

Almolnárt

keres

838

Eckstein-malom

Bega Sz. Györgyön (St. Georgen)

Dereglye

2 vagonos eladó

Érdeklődni lehet:

Tóth Ferenc kötelesmesternél

840

Felső Muzslya

Mechanikussegédet

azonnali belépésre felveszek

Árvai Herrmann György mechanikus

839

Nagybecskerek

Écskai ucca (Beogradska) 7

A szerkesztésért és kiadásért felel

Özvegy dr. Mara Jenőné

Uri (Herren) ucca 7.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Sepp Kraft (Zápolya) ucca 3.

Becskerek (Nagybecskerek)